

Bomen nieuws

Het Landelijk Register van
MONUMENTALE BOMEN

FESTIVALS
geen feest voor bomen

DE BEUK
beter begrepen

De nieuwe website werkt!

HET IS EEN BIJZONDERE BIJeenKOMST OP 5 JUNI. BIJ DE IEP IN DE VOORMALIGE KLOOSTERTUIN VAN DE OUDEMANSPOORT, HARTJE AMSTERDAM. EEN STRALENDE DAG, DE WARMSTE 5 JUNI SINDS 1901. BOMENLIEFHEBBERS UIT ALLE STREKEN VAN NEDERLAND ZIJN BIJEGEKOMEN VOOR EEN BIJZONDER MOMENT: HET ONLINE GAAN VAN HET LANDELIJK REGISTER VAN MONUMENTALE BOMEN.

Er is tientallen jaren gewerkt aan het verzamelen van de gegevens van de bomen, dat zult u in deze Bomennieuws lezen. Maar op deze dag is het vooral feest en spannend: zal het lukken, dat online gaan? En ja, het gaat goed: na twee toespraken en een filmpje van 58 seconden gaat het register van 15.000 objecten live. Alle solitaire bomen, lanen en boomgroepen zijn vanaf dat moment zichtbaar voor iedereen in de hele wereld. De nieuwe website werkt!

Na de opening treden All the King's Daughters op, zijn er toespraken en is de uitreiking van een boekje. Speciaal voor deze dag is namelijk een boekje gemaakt met een bomenwandeling langs 30 monumentale bomen in het centrum van Amsterdam: beginnend bij de iep in de Oudemanspoort en eindigend bij de iep voor het Centraal Station. In de middag hebben we een deel van de route gelopen: van de Wilhelminaboom op de binnenplaats van het Amsterdam Museum in de Kalverstraat naar de Hortus en het Wertheimpark, het oudste park van Amsterdam. Dan merk je hoe bijzonder het is dat in een grote stad monumentale bomen staan: drukte om je heen en toch grote, rustgevende en karakteristieke bomen.

Nog voordat we uitgewandeld zijn, zijn de eerste reacties al binnen: mensen hebben al gekeken op de website. Sommigen laten alleen maar weten dat ze de website mooi vinden en maken complimenten. Ook krijgen we veel meldingen en foto's van bomen. Van bomen die niet goed op de website staan, krijgen we de juiste locatie door. Bomen die dood of geveld zijn, worden doorgegeven. Er worden ook verzoeken gedaan om bomen in het register op te nemen. Er bellen gemeenten en particulieren met vragen over hun eigen waardevolle bomen. En dat gaat zo maar door. Vooral dankzij de aandacht die de opening van de website in de landelijke pers heeft gekregen. Kortom, we kunnen zeggen: de nieuwe website werkt!

Hanna Hirsch

In dit nummer

10

VITAMINE G

Groen is in. Braakliggende terreinen worden omgetoverd tot groengebieden om doorheen te fietsen naar je werk. Ziekenhuizen krijgen inpandige tuinen. Het is nu bewezen: groen bevordert onze gezondheid.

16

FESTIVALS GEEN FEEST VOOR BOMEN

Festivals met duizenden hossende bezoekers in parken. Vervoer van materialen met zwaar verkeer. Wat kunnen de gevolgen zijn voor (monumentale) bomen? Zijn er oplossingen?

22

DE BEUK BETER BEGREPEN

Een beuk is overgevoelig. Bestrating en droge lentetjes kan hij maar moeizaam verdragen. Een kijkje in de natuurlijke situatie geeft inzicht in de ware aard van deze stoere boom.

EN VERDER IN DIT NUMMER

Inleiding.....	3
Het Landelijk Register van Monumentale Bomen..	4
Vier bomen met een verhaal.....	7
Recensie Bomen met je burens.....	12
Bakenbomen.....	14
Poortwachters in de Schermer.....	18
Wonen, werken en leven in De Groene Stad.....	20
Kort nieuws.....	26
1boom.....	28

HET LANDELIJK REGISTER VAN MONUMENTALE BOMEN

HET ONTSTAAN VAN HET REGISTER, HET BELANG VAN MONUMENTALE BOMEN EN DE NIEUWE WEBSITE WORDEN HIERONDER IN EEN DRIELUIK BELICHT. OUD-DIRECTEUR VAN DE BOMENSTICHTING MARJAN VAN ELSLAND GAAT IN OP DE HISTORIE VAN HET LANDELIJK REGISTER. JEROEN PHILIPPONA, VOORZITTER VAN DE WERKGROEP MONUMENTALE BOMEN, SCHETST HET BELANG VAN MONUMENTALE BOMEN EN HET DOEL VAN DE WEBSITE. JORIS VOETEN, DE COÖRDINATOR VAN HET REGISTER, VERTELT TEN SLOTTE IETS OVER DE WEBSITE.

De kroezeboom (zomereik) op de Fleringer es
Boomnummer: 1685128

EEN MONUMENTAAL BESTAND

De wederopbouw van Nederland na de Tweede Wereldoorlog betekende het verlies van veel bomen door bouw en wegeaanleg. Ook bij grootschalige ruilverkavelingen werden houtwallen, bosjes en solitaire bomen onverbidde-lijk geroid. Er werd nauwelijks geprotesteerd, want over het belang van bomen was nog weinig bekend. Pas eind jaren zestig ontstond er een tegenbeweging.

Het vak boomverzorging was in opkomst met de gebroeders Copijn als koplopers. Zij vroegen aandacht voor monumentale bomen en richtten met dat doel ook de Bomenstichting op (1970). De rijksoverheid creëerde een subsidiepotje waaruit de 'restauratie' werd bekostigd van bijvoorbeeld de linde van Sambeek, de kroezeboom (zomereik) op de Fleringer es en de valse acacia (Robinia) bij kasteel Doorwerth.

BOMENSTICHTING

Staatsbosbeheer, dat de subsidiekraan beheerde, deed begin jaren '70 twee dingen, die de aanloop vormden voor het grote inventarisatieproject van de Bomenstichting in de jaren '80. Ze lieten hun medewerkers een eerste grove inventarisatie van waardevolle bomen uitvoeren, die enorme gaten vertoonde maar wel veel juweeltjes opleverde, die soms al honderden jaren aan de zaag waren ontsnapt.

In de tweede plaats gaven ze 'de Dorschkamp' (het latere Alterra) opdracht om het nut van boomverzorging te onderzoeken. De opdracht kwam bij mij terecht en leidde tot een bomennetwerk van vakmensen in bedrijven, overheden en natuur- en landschapsorganisaties. En de Bomenstichting natuurlijk! Ik werd direct ingelijfd als adviseur en 3 jaar later benoemd tot voorzitter van deze piepkleine stichting met 500 donateurs en een halve medewerker.

DONATEURS EN VRIJWILLIGERS

Als je doelstelling het behoud van (bijzondere) bomen is,

moet je natuurlijk wel weten hoeveel er zijn, waar ze staan en hoe hun onderhoudstoestand is. Maar waar haalden we geld en mensen vandaan? Aan het begin van de jaren '80 waren we uitgegroeid naar 2000 donateurs en 3,5 medewerker en kennelijk een interessante gesprekspartner geworden. Er kwam subsidie voor een projectmedewerker en een oproep in Bomennieuws (toen nog een knipselkrantje) leverde de eerste plaatselijke vrijwilligers op.

Uiteindelijk gingen bijna 200 enthousiastelingen op zoek naar 'het neusje van de zalm', gewapend met een stafkaart (10 x 12 km), neuskruis (boomhoogtemeter), meetlint, camera en bomenboekje. De middelen die de boominspecteurs anno 2015 tot hun beschikking hebben moesten nog uitgevonden worden. Toch kregen we een schat aan informatie binnen, die op kantoor beoordeeld en verwerkt werd. Een werkgroep van deskundigen beoordeelde de twijfelgevallen. Een werkgroep van juristen boog zich over de vraag, hoe die bomen wettelijk beschermd zouden moeten worden.

BOEK

In 1990 konden we een bestand van 8000 monumentale bomen (3 grote archiefkasten vol) presenteren aan de directeur van Staatsbosbeheer. Hij zegde op zijn beurt toe dat we een budget zouden krijgen om het bestand actueel te houden en onderhoud van de bomen te subsidiëren. Het was het begin van een glorieuze tijd want met dit overzicht kregen we veel publiciteit, aandacht en zelfs prijzen. En dat leverde weer andere fondsen op. In 1991 presenteerden we het prachtige boek 'Monumentale Bomen in Nederland'.

Een hele andere kant van dit verhaal is, dat we levenslange contacten opdeden, want veel van de vrijwilligers van toen doen ook nu weer mee. Bomen verbinden. Dit project bewijst het!

HET BELANG VAN MONUMENTALE BOMEN

De Bomenstichting zet zich in voor alle bomen in Nederland, in privaat of gemeenschappelijk bezit, in bebouwde kom, op het platteland en ook in bossen. Daarbij concentreert zij zich vanaf het begin op monumentale bomen: een selectie van de oudste en meest indrukwekkende bomen en bomen met een speciale betekenis door hun waarde als cultureel erfgoed, hun natuurwaarde of hun dendrologische waarde.

Deze monumentale bomen verdienen deze extra aandacht: door hun ouderdom zijn ze moeilijker vervangbaar

dan hun jongere soortgenoten. Door hun verbondenheid met hun groeiplaats vertellen ze vaak een verhaal over de streek en over gewoontes van de inwoners gedurende een langere periode. We spreken van monumentale bomen als ze eruit springen door hun uiterlijk, hun grote omvang, hoogte, grillige of juist elegante vormen, knoesten en holtes. Hierdoor zijn ze beeldbepalend voor hun omgeving. Ze hebben vaak ook een speciale betekenis voor de mensen uit hun omgeving. Menigeen kan verhalen vertellen over een boom in zijn jeugd.

Rosely Bos

In de bebouwde omgeving zijn bomen van grote invloed op beeld en sfeer, ze hebben invloed op het microklimaat en verlenen ons geborgenheid. Op het platteland zijn ze de dragers van het landschap. Op landgoederen en buitenplaatsen vormen ze samen met waterpartijen de essentie van de structuur.

WAARDE

Speciale waarde hebben bomen die een oude cultuurwaarde vertegenwoordigen: ze zijn bijzonder door hun geschiedenis, omdat ze verbonden zijn met een oud gebruik, met mythen en legenden. Een voorbeeld vormen bomen die een oude grens markeren (bijv. kroezeboom) of een bakken waren voor de scheepvaart. Te denken valt ook aan kapellenbomen, gerechtsbomen, etagelinden, kindertjesbomen, vrijheidsbomen en herdenkingsbomen. Eveneens een grote waarde voor de cultuur hebben bomen die volgens een ontwerp geplant zijn, als solitair op een buitenplaats of begraafplaats, in laanverband of als ruimte bepalend element in een park.

Veel monumentale bomen hebben toegevoegde waarde omdat ze door hun grote afmetingen, knoestige takken en holttes een leefgebied vormen voor andere levensvormen, paddenstoelen, mossen en korstmossen, insecten, tal van vogels nestelen in hun takken en foerageren langs stammen en in de kroon. Holle bomen bieden ruimte aan spechten, uilen, mezen, holenduiven en andere soorten. Veel vleermuizen zijn afhankelijk van oude holle bomen,

vaak te vinden in laanverband langs wegen en op landgoederen.

DOEL

Van meet af aan is het doel meer aandacht te vestigen op monumentale bomen en hun waarde. Bewustzijn in de samenleving van het belang van monumentale bomen en hun kwetsbaarheid in onze voortdurend veranderende omgeving is essentieel. Daarnaast wil de Bomenstichting komen tot een goede bescherming in wet- en regelgeving. Bescherming kan worden geboden door de gemeentelijke verordeningen, waarin de bomen uit het register kunnen worden overgenomen als beschermde bomen die in principe niet mogen worden gekapt. Momenteel is de kap van landelijk geregistreerde bomen in veel gemeenten vogelvrij, vooral buiten de bebouwde kom. We hopen dat de website kan bijdragen tot een betere bescherming van deze parels.

Eik op landgoed Hilverbeek in 's-Graveland
Boomnummer: 1681706

Jeroen Philippoona

Tekst: Joris Voeten

DE NIEUWE WEBSITE

Het belang van monumentale bomen is niet voor iedereen altijd duidelijk. Een landelijk register kan aan de bewustwording een belangrijke bijdrage leveren. Maar alleen als de informatie ook beschikbaar en vindbaar is voor iedereen.

Daarom is het oude register in een nieuwe database gezet en ontsloten via een nieuwe website. In totaal zijn er circa 15.000 objecten, zowel solitaire bomen, lanen en groepen van bomen, opgenomen in het nieuwe online bomenregister.

BEZOEKERS VAN DE WEBSITE

Op de website kan iedereen zien waar er in de omgeving monumentale bomen staan. Ook zijn de basisgegevens van de boom, de resultaten van de waarnemingen en de foto's die er van de boom zijn, aan te klikken. Iedereen is zo

in staat om bijvoorbeeld een aantal monumentale bomen in een fiets- of wandeltocht op te nemen. Met een e-mail kunnen de bezoekers laten weten hoe het met de boom gesteld is.

AL MEER DAN 4.040 UUR ONDERZOEK

Er zijn inmiddels meer dan 150 inspecteurs actief. Zij kunnen inloggen op de website en daarop alle gegevens inzien, toevoegen en ook aanpassen. Er zijn het afgelopen jaar al meer dan 8.100 bomen in het register opnieuw gecontroleerd. Een enorme prestatie die van groot belang is voor het register. De resultaten van deze boominspecties zijn via de website ook voor andere gebruikers en bezoekers beschikbaar. Laat een boomcontrole 30 minuten in beslag nemen, dan is er nu al meer dan 4.040 uur aan vrijwilligerswerk voor de Bomenstichting door de inspecteurs verricht.

GROEIENDE INTERESSE

Nog niet alle bomen in het register zijn opnieuw bezocht, maar dagelijks worden er nieuwe boomgegevens via de website ingevoerd. En dat succes blijft niet onopgemerkt: verschillende gemeenten in Nederland en zelfs België hebben interesse in het systeem om ook de gegevens van de gemeentelijk monumentale bomen via het portaal van de Bomenstichting openbaar te maken en te beheren.

DE NABIJE TOEKOMST

De eerstvolgende stap is het maken van een app waarmee je op eenvoudige wijze gegevens en foto's van monumentale bomen kan vinden en versturen.

Hanna Hirsch

Gewone plataan bij Leidsebosje
Boomnummer: 1690846

VIER BOMEN MET EEN VERHAAL

DE BOOM VAN HENK SLOOTJES

Omgevallen en toch gezond

Medio 1994 werd boomdeskundige Henk Slootjes gebeld door de Bomenstichting. Op het landgoed de Wildenborch was een oude libanonceder (*Cedrus libani*) omgevallen en de eigenaren waren in lichte paniek. Marjan van Elstrand, oud-directeur van de Bomenstichting, vroeg hem om te gaan kijken, of er nog iets aan te doen was.

de kroon van de boom om het wandelpad weer vrij te maken.

Tot verbazing van Slootjes komt hij op de leestafel van zijn arts een artikel tegen in het blad Groei & Bloei (2011) waarin de huidige tuinbaas van de Wildenborch vol bewondering vertelt dat de oude libanonceder, geplant

door de dichter Staring zelf, er na al die jaren nog gezond bij ligt. Begin mei 2015 is Henk Slootjes nog even gaan kijken en hij was blij om te zien dat, na 21 jaar, deze 200-jarige er inderdaad nog steeds goed bij ligt.

Boomnummer op www.monumentalebomen.nl: 1680660

Er waren al plannen gemaakt om de boom weer overeind te zetten. Bij zijn aankomst bleek de brede kroon boven een van de tuinpaden te rusten en de doorgang te blokkeren. Bij nadere inspectie bleek de ceder nog een behoorlijke kluit te hebben.

Samen met de eigenaar, de heer Staring, en de tuinbaas werd overlegd het vrijgekomen wortelpakket aan te vullen met goede grond en vervolgens een poort te knippen in

Henk Slootjes

Het verhaal van 'de' rode beuk in Delft

De geschiedenis van een oude boom, zeker als het gaat om een boom-in-de-stad, is vaak nauw verweven met de geschiedenis van zijn omgeving. Dat geldt zeker voor 'de' rode beuk. In het najaar van 1963 ging de zeventienjarige leerling-hovenier Piet van der Eijk naar zijn eerste klus, de rode beuk bij Bank Mees & Hope, Oude Delft 165 te Delft.

Hem werd verteld dat het wel een 200 jaar oude boom zou zijn. Later bleken dat 100 jaren teveel te zijn, maar toch, de beuk moest met respect worden behandeld. Instructies: dood hout verwijderen; schurende takken wegnemen; bebouwing (het pand) vrijhouden; niet onnodig takken wegnemen. Piet was onder de indruk van de dikke stam van de beuk en van het gemak waarmee je in zo'n beuk naar boven klom, en van het geweldige uitzicht over de stad Delft. De liefde voor bomen was geboren en Piet

zou meer dan 40 jaar de 'bomenman' zijn van het hoveniersbedrijf.

DE GROTE TUIN...

Midden negentiende eeuw woonde dokter Hermanus van Blommestein op de Oude Delft 163. Hij had een drukke praktijk en toen zijn oude buurvrouw overleed kocht hij in 1854 het buurhuis, pand Oude Delft 165, erbij en vestigde daar zijn praktijk. Achter de beide panden ontstond zo een geweldige tuin, die ook doorliep tot aan de toenmalige stadswal. Hoe die tuin eruit zag weten we niet. Maar wel is duidelijk dat dokter Van Blommestein een rode beuk liet planten, achter Oude Delft 165.

WORDT KLEINER...

Nadat dokter Van Blommestein in 1880 was overleden kwam het pand Oude Delft 165 via een bekende Delftse middenstander, ijzerhandelaar Leeuwensteijn, in handen van de weduwe Mijnlieff. Zij kreeg luidruchtige achterburen: de studentensociëteit Phoenix, van het Delfts Studenten

Corps. De studenten wilden uitbreiden en wilden daarom wel een stuk tuin kopen van vrouw Mijnlieff. In 1906 verliet de weduwe het pand en verkocht een groot stuk tuin aan de studenten. De rode beuk van Oude Delft 165 stond ineens in een tuin van 25 x 15 meter.

EN KLEINER...

In 1911 werd bankier R. Mees eigenaar van Oude Delft 165, hij vestigde er het kantoor van zijn bank in. In 1950 fuseerde de bank tot "Mees & Hope" en ging uitbreiden aan de achterkant van het pand. Ook toen mocht de beuk blijven. Zijn leefplek werd 20 x 15 meter, letterlijk tussen vier muren. De hovenier ruimde het blad op, maar was zich bewust dat dit niet natuurlijk was en toen er bomenmest in de handel kwam was de beuk een van de eersten die daarvan "proefde".

Boomnummer op www.monumentalebomen.nl: 1686351

Lijnbaanplataan overleefde bombardement Rotterdam

Vijfzeventig jaar na het bombardement van Rotterdam, mei 1940, hebben we allemaal de beelden van de verwoeste stad weer langs zien komen. Weinig stond er nog overeind, op 14 mei 1940. Van het Coolsingel Ziekenhuis alleen nog een paar muren, de toegangspoort en ... een plataan. Scheef, maar hij stond er nog. Als enige boom in de oude binnenstad.

De plataan, die nu voortleeft als de 'Lijnbaanplataan', stond in de tuin van het ziekenhuis, naast de toe-

gangspoort, achter het ziekenhuis. De poort en de plataan staan nu naast elkaar aan de Lijnbaan, op het pleintje bij de ingang van de Albert Heijn, midden in het centrum van Rotterdam. Een stenen en een groene herinnering, die heden en verleden met elkaar verbinden.

Rotterdam herdenkt in 2015 een jaar lang het bombardement in 1940 en de wederopbouw van de stad. Er zal ook extra aandacht komen voor de toekomst van de stad. Tot nog toe gaat de aandacht voor dit herdenkingsjaar uit naar gebouwen en mensen. Zo'n herdenkingsjaar moet niet alleen over gebouwen en mensen gaan, maar ook over ... bomen!

De Lijnbaanplataan stamt volgens de gemeente Rotterdam naar alle waarschijnlijkheid uit 1851. Men vermoedt dat de toegangspoort en de plataan stammen uit het jaar dat het gemeentelijke Coolsingel Ziekenhuis (ontwerp van stadsarchitect W.N. Rose) in gebruik werd genomen. De Bomenstichting houdt het op de periode 1910-1920, maar toch, de plataan is in elk geval een eeuw oud.

Boomnummer op www.monumentalebomen.nl: 1689886

Wandelende bomen bestaan echt

Iedereen die Tolkiens *The Lord of the Rings* heeft gelezen of gezien, weet wat 'Ents' zijn: wandelende bomen. Wat echter niet iedereen weet, is dat wandelende bomen ook echt bestaan. Alleen lopen ze niet met hun wortels, maar met hun takken. Veel komen ze niet voor, deze Ents, maar dat komt doordat wij mensen de gewoonte hebben de onderste takken weg te snoeien, de takken waar bomen mee hadden kunnen 'lopen'.

Als je een willekeurig iemand vraagt een boom te tekenen, zal de boom er uitzien als een streep met een bolletje erop, de wortels worden meestal niet getekend. Een vrijstaande boom heeft van nature één of meer opgaande stammen, met

takken tot op de grond. De boom vormt zo een microklimaat om zich heen. Het blijft er vochtiger dan de omgeving en afgevallen blad blijft onder de kroon liggen. Als de laaghangende takken de grond raken, zullen ze wortel gaan schieten, om zich uiteindelijk te ontwikkelen tot nieuwe bomen.

Uiteindelijk zullen deze nieuwe bomen harder groeien dan de oorspronkelijke boom en zal deze langzaam afsterven. Zo heeft de boom zich enkele meters verplaatst: gewandeld. Dit heeft wel een eeuwigheid geduurd, anders dan bij de boze Ents van Tolkien, maar toch!

Soms scheurt een zware tak of een halve boom af, maar blijft nog vast hangen aan de boom. Zo'n tak kan zich ook weer ontwikkelen tot een nieuwe

boom. Soms waait een hele boom om, maar blijft een aantal wortels in leven, zodat de boom weet te overleven. Hij vormt nieuwe scheuten op de liggende stam en de top van de kroon richt zich weer op.

Een andere vorm van 'wandelen' is het hol worden van de stam. Als een boom ouder wordt, wordt hij meestal hol. Op nog latere leeftijd ontstaan er gaten in de nog levende stamresten en deze stukken kunnen zich ontwikkelen tot nieuwe, zelfstandige bomen. De oorspronkelijke boom is allang verdwenen. Door DNA-onderzoek van de bomen in een kring kan men vaststellen of deze bomen eigenlijk eenzelfde boom zijn.

Vitamine G

KAN GROEN GEZIEN WORDEN ALS EEN VITAMINE? IS GROEN GOED VOOR DE GEZONDHEID? EN ZO JA, HOE WERKT DIT DAN? DAT ZIJN VRAGEN DIE SENIOR ONDERZOEKER DR. JOLANDA MAAS AL 10 JAAR PROBEERT TE BEANTWOORDEN.

ZIJ VINDT STEEDS MEER ANTWOORDEN OP DEZE VRAGEN, MAAR DE ONDERZOEKSRÉSULTATEN ROEPEN OOK WEER NIEUWE VRAGEN OP. DAT BLIJKT ONDER MEER UIT DE VRAGEN EN OPMERKINGEN DIE JOLANDA MAAS KREEG TIJDENS HAAR LEZING OP DE STUDIEDAG VOOR BOOMINSPECTEURS IN UTRECHT AFGELOPEN MAART.

Jolanda Maas heeft in haar promotie-onderzoek aangetoond dat er een verband bestaat tussen de hoeveelheid groen in de woonomgeving en gezondheid. 'Mensen met meer groen in hun omgeving voelen zich gezonder en zijn dat feitelijk ook. Ze bezoeken minder vaak de dokter met klachten als depressie, diabetes en longaandoeningen. Inmiddels is er steeds meer internationaal onderzoek die deze relatie bevestigt.'

GROEN SCHOOLPLEIN

Naast onderzoek op de algemene populatie richt Jolanda Maas haar onderzoek de laatste jaren ook op de effecten van het vergroenen van schoolpleinen van basisscholen. Onderzoek toont aan dat zowel leerlingen, leerkrachten, directeuren en ouders een groen schoolplein hoger waarderen dan grijze schoolpleinen. En het welzijn van jonge kinderen is beter op een 'groen' schoolplein. Ze hebben meer vriendjes en worden minder vaak gepest. De concentratie verbetert voor jongens na het spelen op groene schoolpleinen. Voor meisjes geldt dat niet. Zij concentreren zich beter met een 'grijs' schoolplein. Dat heeft waarschijnlijk te maken met het verschillende speelgedrag van jongens en meisjes op de verschillende soorten schoolpleinen.

Het aantal groene schoolpleinen neemt toe. Dit komt doordat verschillende partijen het belang zijn gaan inzien van groene schoolpleinen en het aanleggen van schoolpleinen financieel ondersteunen. Fonds 1818 was één van de eerste fondsen die op grote schaal groene schoolpleinen in de regio Den Haag/Leiden mogelijk heeft gemaakt. Er loopt een landelijk programma van het Ministerie van VWS waarin 70 schoolpleinen in Nederland gezond ingericht zullen worden. Groen is hierbij een verplicht onderdeel.

De gemeente Haarlem gaat met basisscholen een aantal schoolpleinen vergroenen. Wethouder Cora-Yfke Sikkema hecht aan meer kleinschalig groen midden in de stad: 'Schoolpleinen bieden een kans om op veel plekken in de stad meer groen en een natuurlijker speelruimte aan te leggen. Niet alleen de schoolkinderen, maar de hele buurt kan van het groen genieten.'

OPERATIE STEENBREEK

Vanuit de bevolking zelf groeit volgens Maas ook het bewustzijn. 'Er komen steeds meer groene initiatieven, zoals 'Groen dichterbij', 'Groen doet goed', 'Groen moet je doen', die groen in de directe woonomgeving bevorderen. Om het bewustzijn over het belang van een groene omgeving verder te vergroten is het Kenniscentrum Burgers & Biodiversiteit (KBB) samen met de Rijksuniversiteit Groningen, WUR-Alterra (Researchinstituut voor de Groene Ruimte), Entente Florale (verantwoordelijk voor het uitdragen van het platform de Vitale Groene Stad), ICIS (het onderzoeksinstituut voor duurzaamheid van

Maastricht University), KNNV en Haags Milieucentrum het landelijke project 'Operatie Steenbreek' gestart. Dat heeft als doel de toenemende betegeling van particuliere tuinen tegen te gaan en zodoende het stedelijke leefklimaat te verbeteren. Allemaal voorbeelden van organisaties die initiatieven nemen op het gebied van klimaatbestendige en gezonde steden. En daarin zijn bomen belangrijk. Die kunnen verkoeling bieden, de luchtkwaliteit verbeteren, biodiversiteit bevorderen etc. Daarmee kunnen ze de gezondheid van mensen positief beïnvloeden', vertelt Maas.

NEGATIEVE HOUDING

Maas merkt in haar onderzoek dat er in steden ook verzet bestaat tegen het vergroenen van de omgeving. Het onderwerp kwam ook tijdens haar presentatie in Utrecht aan de orde. Maas: 'De vraag is hoe je zo'n negatieve houding kunt ombuigen. In Sneek kwam ik dat ook tegen. Bewoners willen geen elzen in de straat, omdat ze zeggen daar ziek van te worden. 'Viezigheid' van bomen is sowieso een onderwerp waar mensen zich over opwinden. Uiteindelijk heeft veel te maken met welke boom je waar neerzet. Het is belangrijk dat bij groenplannen in gemeenten experts worden geraadpleegd. Die weten wat de functies van bomen zijn, hoe je de juiste soort op de juiste plek zet met de juiste ondergrond.'

Ze heeft haar proefschrift over 'Vitamine G' in 2009 afgerond. Sindsdien is haar onderzoek breed verspreid. En op basis van haar onderzoek zijn schattingen gedaan over hoeveel op zorg- en arbeidskosten bespaard kan worden door te investeren in groen. Uit het KPMG-rapport 'Groen als Medicijn' uit 2012 blijkt dat 10% meer groen in Nederland een kostenbesparing van 400 miljoen euro kan opleveren. Mensen

gaan minder vaak naar de huisarts, kunnen bij opname in het ziekenhuis sneller naar huis als ze zicht hebben op een groene omgeving. Bovendien verhoogt een groene omgeving het algemene welbevinden. Dit ondanks de individuele negatieve klachten over vallende blaadjes e.d.

Het aantal keren dat haar wetenschappelijke artikelen worden geciteerd neemt wereldwijd sterk toe. 'Ja, dit vind ik een grote eer. Het is leuk om te zien dat mijn onderzoeksresultaten wel iets teweeg hebben gebracht. Ik had destijds de tijd mee. Het was het eerste onderzoek in zijn soort. In de toenmalige regering zat Henk Bleeker als staatssecretaris van landbouw met omstreden ideeën. Het onderwerp is nu echt op de kaart gekomen. Enkele jaren geleden zag ik nog dat het onderwerp vooral vanuit de groene sector werd opgepakt, maar inmiddels zijn er steeds meer zorgpartijen die willen investeren in groen omdat ze verwachten dat dit een positieve invloed kan hebben op hun cliënten. Zelf gaan we in de zomer van start met het onderzoek 'Groene Gezonde Ziekenhuizen'. Dit is een groot onderzoek naar de effecten van groen op de gezondheid en het welzijn van patiënten, bezoekers en medewerkers.'

SOCIOLOOG IN DE NATUUR

Maas vindt het leuk om om te gaan met al die natuurvrienden. 'Ja, het is vooral erg leerzaam. Het verbaast me elke keer weer hoeveel kennis de groene wereld heeft die eigenlijk niet ten volste benut wordt. Tijdens elk symposium waar ik heen ga, leer ik wel weer nieuwe dingen. Bijvoorbeeld de vele functies die een boom kan hebben als je de juiste soort op de juiste plek zet. Zoals ik al eerder aangaf denk ik dat het belangrijk is om boomspecialisten en andere groene specialisten in een beginstadium bij nieuwbouwprojecten te betrekken. Op die manier kan de omgeving zo ingericht worden dat het groen een optimale bijdrage kan geven aan de doelen van de bouwprojecten. Mijn interesse in het onderwerp wordt door deze kennis eigenlijk alleen maar groter. Ik kijk ernaar uit om mij de komende jaren nog verder te verdiepen in het onderwerp.'

AnneMeek van Loon

EEN RECENSIE VAN DE RIJDENDE RECHTER, MR. FRANK VISSER

TOT MIJN GENOEGEN IS VAN HET AL LANG GELEDEN UITVERKOCHTE BOEKJE, MET DE NAAM 'BOMEN MET JE BUREN', IN 2015 EINDELIJK EEN GEHEEL VERNIEUWDE UITGAVE VERSCHENEN. DE AUTEURS, EDWIN KOOT EN FRANK WARENDORF ZIJN ER (WEER) IN GESLAAGD DE JURIDISCHE PROBLEMATIEK RONDOM HET HEBBEN EN HOUDEN VAN BOMEN VOOR EEN BREED PUBLIEK INZICHTELIJK TE MAKEN.

Alle onderwerpen passeren de revue. Ik noem als bekende voorbeelden: de minimum afstand tot aan de erfgrans, die bij het planten van een boom moet worden aangehouden, het afzagen van overhangende takken, bomen op gemeentegrond en doorschietende wortels. Ook meer eigentijdse kwesties worden behandeld, zoals bladschaduw op zonnepanelen en beschadiging van boomwortels bij vergunningvrij bouwen. Kortom: het boekje is zeer volledig.

De meeste vragen over bomen die in de praktijk rijzen, worden daarin niet alleen behandeld, maar ook beantwoord! Daarnaast wordt uitgebreid, maar nog steeds zeer helder, ingegaan op de verschillende procedures waarin bomenminnaars en -haters verzeild kunnen raken, zoals de procedure aanvraag omgevingsvergunning (de vroegere kapvergunning), bezwaar en beroep bij de bestuursrechter en civiele procedures bij de gewone rechter. Tenslotte worden de mogelijkheden genoemd om gerezen geschillen buiten de rechter om, bijvoorbeeld via bemiddeling, op te lossen. Niet dat de lezer na lezing nooit behoefte meer heeft aan deskundige juridische bijstand, zoals die van een advocaat of rechtsbijstandsjurist. U kunt helaas vaak niet zonder. Maar het helpt wel, als u tenminste globaal op de hoogte bent van die procedures.

Door zijn begrijpelijkheid, volledigheid en leesbaarheid is het nieuwe boekje een 'must' voor iedereen, die verwacht (of vreest) ooit informatie nodig te hebben betreffende geschillen over bomen. Onverminderd het voorgaande, wil ik wel een aantal kanttekeningen plaatsen.

MINDER ADVOCATEN NODIG

Om te beginnen is daar goed nieuws. In civiele procedures (pagina 73) is het vaak niet meer nodig om een advocaat te nemen. In steeds

meer bomenzaken wordt de procesrechtelijke 'truc' gebruikt, de boom in kwestie op een waarde van minder dan € 20.000 te taxeren. En dan is de kantonrechter bevoegd en mag je zelf procederen. Ook rechtsbijstandsverzekeraars maken daarvan gretig gebruik. In de nabije toekomst wordt het procesrecht verder vereenvoudigd en heb je geen deurwaarder meer nodig om een proces te beginnen.

BOMEN IN DE VERBODEN ZONE

Een ander punt betreft de juridische consequenties van toestemming van de burens om een boom te dicht op de erfgrans te plaatsen (pagina's 11 en 82). De in artikel 5:42 lid 1 van het Burgerlijk Wetboek bedoelde toestemming van de buurman heeft wel degelijk 'zakelijke werking'. Dat betekent dat ook de rechtsopvolger van de buurman daaraan gebonden is. Tenzij de nieuwe buurman bij aankoop niet van die toestemming wist en ook niet hoefde te weten. En dat laatste is het geval, als die toestemming niet is ingeschreven in de openbare registers.

Het is volgens mij echter onjuist om, zoals de auteurs doen, in dat geval na verloop van tien jaren alsnog een door verjaring verkregen erfdiensbaarheid te construeren. Een gegeven toestemming voor deze specifieke boom, levert immers nog geen 'bezit' op van een erfdiensbaarheid tot het hebben van een boom binnen de minimum afstand van de erfgrans. Het verschil wordt duidelijk als de boom in kwestie doodgaat. Dan heeft de 'toestemming' zijn werking verloren en moet eerst een nieuwe toestemming worden verkregen, voordat tot het planten van een nieuwe boom mag worden overgegaan. Met een erfdiensbaarheid is geen nieuwe toestemming nodig.

In dat verband moet worden benadrukt, dat zelfs het gedurende vele tientallen jaren stilzwijgend gedogen van een dergelijke boom, volgens onze hoogste rechter nog geen 'bezit' oplevert en dus nooit tot verkrijging van een daartoe strekkende erfdiensbaarheid door verjaring kan leiden. Dat neemt niet weg, dat het recht om verwijdering te vorderen van een binnen de minimum afstand geplaatste boom, na verloop van 20 jaar wél verjaard is. Het verschil is hem weer hierin gelegen, dat als die 'verjaarde' boom daarna doodgaat, je niet gerechtigd bent om op die plek een nieuwe boom te planten. Het is dus niet waar dat na verjaring van het recht om verwijdering te vorderen, van rechtswege een erfdiensbaarheid wordt verkregen, zoals Koot en Warendorf schrijven (pagina 16).

Hoe dan ook, de lezer zij gewaarschuwd. Procedures waarin een erfdiensbaarheid door verjaring wordt aangevoerd, worden in de praktijk meestal verloren, wegens het ontbreken van 'bezit'. Verjaring van het recht om verwijdering te vorderen wordt gelukkig vaak wel geaccepteerd.

POSITIE VAN DE HUURDER

Een ander door Koot en Warendorf (pagina 21 en verder) beschreven onderwerp, leent zich eveneens voor verduidelijking. Hoofregel is, dat alleen eigenaren van buurpercelen burensrechtelijk verwijdering van een boom kunnen eisen of zich daartegen in een procedure mogen verweeren. Huurders hadden daarover tot enige jaren geleden niets te zeggen. Tegenwoordig is echter in de rechtspraak aanvaard, dat ook een huurder in dergelijke procedures kan optreden als eiser/verweerder, mits blijkt dat de eigenaar van het betreffende perceel daarmee akkoord gaat. Dat kan een brief zijn. Zo niet, dan moet die onwillige eigenaar eerst in de procedure worden opgeroepen. Dat laatste wordt wel eens vergeten. In elk geval is het volstrekt geaccepteerd dat een huurder, met toestemming van de huiseigenaar, zijn buurman in een gerechtelijke procedure betreft vanwege een boom.

De hiervoor geplaatste kanttekeningen geef ik voor wat ze waard zijn. Ze doen niet af aan de kracht en bruikbaarheid van het boekje. Ik kan eenieder lezing van harte aanbevelen.

Noot van de redactie: naar aanleiding van het betoog van mr. Frank Visser over verjaring en erfdiensbaarheid is op de website een erratum geplaatst (zie Bomen met je burens in de webwinkel).

ALS SCHIPPER OP DE BINNENVAART HEEFT NICO EVENS DE BAKEN- OF MISTBOMEN OP DE OEVERS VAN DE MAAS NOG GEBRUIKT OM TE NAVIGEREN. MAAR MET DE KOMST VAN GPS (SATELLIET) EN RADAR ZIJN BOMEN NIET MEER NODIG VOOR DE SCHEEPVAART. RIJKSWATERSTAAT VOERT EEN UITSTERFBELEID. DE BOMEN MOGEN NATUURLIJK AFSTERVEN: DOOR OUDERDOM OF DOORDAT ZE OMVALLEN BIJ HARDE WIND. TOCH ZAL EEN DEEL BLIJVEN STAAN EN UITGROEIEN TOT EEN KLEIN BOS.

Bakenbomen

van baken tot bodem voor diversiteit

Schipper Evens heeft in zijn stuurhut een groot computerscherm staan. Tot op de meter nauwkeurig kan hij zien waar hij is. 'Maar als het mistig is, gebruik ik de bomen nog wel. Bijvoorbeeld op plaatsen met rechte kades. Daar reflecteert de radar minder', vertelt Evens.

Sinds het begin van deze eeuw onderhoudt Rijkswaterstaat de bakenbomen niet meer. Bakenbomen zijn vaak populieren, soms staat er een es of een wilg. De meeste bomen zijn geplant in de jaren dertig van de vorige eeuw. Ze staan vooral langs de bedijkte Maas. Aan twee kanten van de rivier en honderd meter van elkaar markeren ze de grens tussen land en water. De verwachting van Rijkswaterstaat is dat vanaf 2020 de bakenbomen, vanwege het bereiken van een hoge leeftijd en het gebrek aan onderhoud, uit zichzelf gaan verdwijnen.

In de jaren 1993 en 1995 zijn er in het Maasdal grote overstromingen geweest, waarbij ook dorpen zijn bedreigd. Om de veiligheid te verbeteren zijn daarna onder meer de dijken verhoogd. Dat zijn volgens Rijkswaterstaat voor de veiligheid noodzakelijke aanpassingen: meer

ruimte voor het water. Daar dragen natuurvriendelijke oevers aan bij, bestaande bomen worden zoveel als mogelijk betrokken in de ontwikkeling.

HONDERD JAAR TERUG

Projectleider Laurens Ebberink van Rijkswaterstaat: 'Wij willen de oevers van de Maas natuurvriendelijk maken. Het moet er uit gaan zien, zoals het er ongeveer honderd jaar geleden uitgezien moet hebben. De landen van de Europese Unie hebben in 2000 in de Kaderrichtlijn Water afgesproken dat grond- en oppervlaktewater in 2015 (of zo snel mogelijk daarna) van goede kwaliteit zal zijn. Dat het water in de Maas dus ecologisch gezond en chemisch schoon is. Voor natuurontwikkeling bieden de bomen zowel staand als omgevallen juist een goede bijdrage.'

Schipper Evens maakt zich er zorgen over dat van sommige bomen een deel van de wortels bloot is komen te liggen. 'Zo kiepen die bomen snel om', zegt hij. Ebberink ontkent dat gevaar. 'Dat hebben we laten onderzoeken door Kuppen Boomverzorging. Ongeveer vijf jaar geleden

zagen we inderdaad dat die wortels gedeeltelijk bloot kwamen te liggen. We werden net als Evens bang dat die bomen zouden omvallen en in het water zouden gaan drijven. Kuppen heeft die bomen onderzocht. Over drie daarvan had hij zijn twijfels.'

Na die schouw zijn er vervolgens enkele bomen weggehaald. Maar er op terugkijkend was dit volgens Henry Kuppen niet altijd nodig geweest. 'Rijkswaterstaat wil absoluut niet dat bomen voor een sluisdeur komen te liggen. De scheepvaart gaat vóór. Maar bomen waarvan de wortels bloot komen te liggen krijgen extra stamscheuten en wortelscheuten. Daarmee komen ze stevig in de bodem te staan. Je ziet dat de bast van die wortels gaat veranderen. De structuur wordt wat rauwer, ruiger.'

BAKENBOMENBOS

Kuppen voorspelt dat er in de toekomst kleine bosjes gaan ontstaan rond de bakenbomen. 'Dat zie je nu al gebeuren bij Ammerzoden. Daar spoelt op een aantal plekken het zandpakket weg dat onder de kleilaag ligt waarin de bomen zijn geworteld. Als er dan nog maar een laag van maximaal een halve meter zand onder de klei overblijft, groeien de wortels daardoor heen. Onder dat zand zit dan weer klei. Dus die boom loopt uit.'

Met het eroderen van de oevers ontstaan er strandjes en steilwandjes, met ondiep water dat planten, vissen en ander riviergebonden waterleven aantrekt. De ecologische toestand van het water verbetert ondanks het feit dat er door die erosie iets meer sediment in het water komt. Ebberink: 'Ik heb begrip voor de angst van de schippers dat met het te snel wegzakken van een oever er op sommige plaatsen teveel sediment in het water komt. Waar dat is gebeurd hebben we dat opgelost.'

FAUNA

Alexander Klink, van Hydrobiologisch Adviesburo Klink B.V. uit Wageningen, heeft in 2011 onderzoek* gedaan naar wat er gebeurt met de rivierfauna als omgevallen bakenbomen in het water blijven liggen. Op een aantal plaatsen zijn al in 2006 omgevallen bomen in het water blijven liggen en met kettingen verankerd. Het vastbinden van de bomen is nodig om te voorkomen dat ze pardoes de rivier opdrijven en de scheepvaart bedreigen. In totaal zijn er vijf bomen in de Maas en één in de Loonsche Plas onderzocht.

Kuppen voorspelt dat er in de toekomst kleine bosjes gaan ontstaan rond de bakenbomen

Het rivierhout in de vorm van de bakenbomen betekent volgens het onderzoeksrapport 'een impuls voor de faunagemeenschappen die van nature in de Maas voorkomen. Het levert een extra set aan soorten op die nu nog geen plek gekregen heeft in en langs de Maas. Het plaatsen van bomen in combinatie met het weghalen van stenen in de oevers is niet alleen een uitstekende maatregel om de inheemse biodiversiteit te vergroten, het is tegelijk een trendbreuk in de eeuwenlange rivierregulatie.'

Klink doet nog meer onderzoek: 'We zijn nu ook op andere plekken bezig om bomen in het water te laten liggen en dan te kijken hoe de fauna zich rondom zo'n boom verder ontwikkelt.'

* A. Klink: 'Macrofauna op bakenbomen in de Bedijkte Maas: een tussenstand na 4-5 jaar'.

Van deze wilg worden de wortels regelmatig kaalgespoeld door de nabijgelegen Rijn.

Corine van Dun

Anneemiek van Toorn

Festivals, geen feest voor bomen

ELK JAAR WORDT HET FESTIVALSEIZOEN IN NEDERLAND INGELUID MET GEHESEN VLAGGEN EN WIMPELS. JONG EN OUD KOMEN SAMEN, GETOOID IN ORANJE TER ERE VAN DE KONING. HET KLEURENTHEMA WORDT DE VOLGENDE OCHTEND HERHAALD DOOR EEN IMMENSE BRIGADE IN FEL GEKLEURDE HESJES DIE GEWAPEND MET KNIJPERS EN PRIJKERS DE PARKEN WEER KLAAR MAKEN ZODAT DEZE EEN WEEK LATER OP BEVRIJDINGSDAG WEER BEZET KUNNEN WORDEN. STICHTING STADSBOMEN TILBURG LEGT DE SCHADE VAST DIE TIJDENS EEN FESTIVAL AAN MONUMENTALE BOMEN WORDT AANGERICHT. EN PROTESTEERT BIJ DE GEMEENTE.

Parken zijn geweldige plekken om elkaar feestelijk te ontmoeten tijdens zo'n vrije dag. Vooral een goed ontworpen park kan de mens uit zijn dagelijkse sleur halen door een natuurlijke omgeving te bieden waar men zich in een gebied waant ver weg van de stad, zelfs als je je midden in het centrum bevindt. Tilburgers hebben het geluk, ook al beseffen ze het niet altijd, dat ze in een stad wonen die gezegend is met tientallen ontwerpen van de landschapsarchitect en dendrofiel Leonard Springer. Hij heeft rond 1900 prachtige parken en tuinen in de Engelse landschapstijl gerealiseerd met honderden, inmiddels monumentale, bomen.

TRILLENDE AGGREGATEN

Sinds 2001 vraagt de Stichting Stadsbomen Tilburg aandacht voor de schade aan monumentale bomen tijdens evenementen. Met name de

op- en afbouw van de festivals met grote vrachtwagens, heftrucks en trillende aggregaten zo groot als caravans zorgen voor verdichting van de bodem en ernstige schade aan boomwortels. Een vrachtwagenchauffeur is al tevreden als zijn spiegel de stam van de boom net niet raakt, zich niet bewust dat de enorme druk van zijn banden de dunne bast van de stamvoet pelt als een banaan. Dit soort wonden zijn vaak fataal voor de boom omdat deze niet snel genoeg meer dichtgroeien om ziekten en schimmels te weren. Daar komt bij dat de boom vaak ernstig is verzwakt doordat steeds meer wortels afsterven door verstikking in een bodem die met elk festival verder inklinkt.

De eerste hoop voor een oplossing van dit probleem komt uit de hoek van de organisaties zelf, met name van de organisatie van het Festival Mundial. Deze liet zich tijdens de opbouw in het Leypark rondleiden door vrijwilligers van de Stichting Stadsbomen Tilburg en stond open voor de problematiek en voor aangedragen oplossingen. Toch heeft deze extra toewijding ook in 2009 niet kunnen voorkomen dat er wederom te veel ernstige schade werd aangericht. In meerdere uitgebreide rapportages over de schades in parken, overhandigd aan het college van B&W, concludeert de Stichting Stadsbomen Tilburg dat het festival te groot is geworden voor het Leypark.

VAN KWAAD TOT ERGER

De Stichting haalt in 2012 opgelucht adem als Festival Mundial definitief verhuist naar de hallen van de oude spoorzone in het centrum van Tilburg. Maar wie dacht dat de gemeente Tilburg daadwerkelijk maatregelen had genomen om het Leypark te sparen kwam bedrogen uit. Het vertrek van Festival Mundial moest juist ruimte maken voor nog meer grote dance events, georganiseerd door multinationals om Tilburg op de kaart te zetten. Om veel entree te kunnen vragen moeten steeds meer parken dagen tot weken lang afgesloten worden voor omwonenden. Door vermindering van het aantal festivals in het Leypark en door de toenemende kritiek uit de wijk moeten steeds meer organisaties uitwijken naar andere parken in Tilburg.

Toen het gemeentebestuur in 2014 het Zomerkamp Festival doorverwees naar het Wilhelminapark was dit een brug te ver. Dit is Tilburgs oudste Springer-object uit de 19de eeuw, een relatief klein park met een zeer hoge concentratie aan zeldzame monumentale bomen, de smaragd aan onze parelketting! Nu was de maat vol. De Stichting Stadsbomen schreef vervolgens een brief, niet direct naar het college van B&W, maar eerst naar het Brabants Dagblad waarin het evenement ook werd aangekondigd.

Wat bleek, veel Tilburgers waren zich van geen kwaad bewust. De Stichting Stadsbomen Tilburg had al die jaren dus eigenlijk te discreet gewerkt. Mede dankzij een blog in het

Verdichten van grond onder natte omstandigheden plus wortelschade

Brabants Dagblad barst een discussie los in de social media. Tijdens deze discussie vindt ook het Kindergarten Festival in het Leypark plaats. Dit festival veroorzaakt, mede door de zwaarste stortbui van het jaar, een van de grootste ravages in het park ooit. Dit werd midden in de commotie uiteraard breed uitgemeten in de reguliere pers maar vooral ook veel gefotografeerd en gedeeld op Facebook.

SUCCES

Gesterkt door dit draagvlak en al het beeldmateriaal kon de stichting, zich beroepend op haar spreekrecht, de net gekozen gemeenteraad onderwerpen aan een spoedcursus boombescherming. Het festival in het Wilhelminapark kon de stichting niet meer tegenhouden. Gelukkig was de schade minimaal, mede dankzij de goede voorzorgsmaatregelen van het Zomerkamp Festival, alsook door de lage opkomst. Naast het slechte weer en het WK-voetballen had het evenement wellicht ook te lijden onder alle commotie.

Inmiddels is het nieuwe festivalseizoen weer in aantocht en is de gemeente Tilburg druk doende om op tijd een speciaal locatiegebonden evenementenbeleid op te stellen. Dit keer ook in overleg met de Stichting Stadsbomen Tilburg. Er wordt nu gezocht naar een betere spreiding van de festivals en minder gevoelige locaties worden in kaart gebracht. Daarnaast wordt gewerkt aan betere communicatie alsook aan zwaardere beboeting bij overtredingen.

ERVEN EN TUIJEN IN DE BEEMSTER EN DE SCHERMER ZIJN BIJ HUN ONTSTAAN IN HET EERSTE DEEL VAN DE ZEVENTIENDE EEUW AANGELEGD NAAR DE SMAAK VAN DE TIJD EN DE RIJKDOM VAN DE EIGENAAR. HET ERF EN DE 'LAANING' BIJ DE STOLPBOERDERIJ-EN ZIJN RIJKELIJK BEPLANT MET IEPEN (OLMEN), ESSEN EN ELZEN. DE BOERDERIJ IS VAN DE WEG TOEGANKELIJK DOOR EEN POORT, DIE WORDT GEFLANKEERD DOOR TWEE MONUMENTALE KASTANJEBOMEN, DE 'POORTWACHTERS'. MAAR ONTWIKKELINGEN IN DE LANDBOUW MAKEN HET VOORTBESTAAN VAN DEZE MARKERINGSBOMEN ONZEKER.

POORTWACHTERS IN DE SCHERMER NIET BESCHERMD

Vanuit de kop van Noord-Holland rijdend, op weg naar Amsterdam, neem ik graag de route over de Zuidervaart door de Schermerpolder. Wat dan opvalt zijn de erven met de dubbele sloten, de windsingels daar om heen en de grote poortwachters.

De Zuidervaart is een lang recht kanaal met parallel aan beide zijden een polderweg. Net als overal in de Schermer loopt langs de weg altijd nog een sloot. De weg is beplant met hoge populieren. De stolpboerderijen en andere woningen die langs de weg staan, bereik je via een bruggetje over de sloot, vaak met een mooi hek of een mooie poort.

GEEN BOERENERF HETZELFDE

Junior projectleider van Landschap Noord-Holland, Anne Dillon, onderzoekt de oorspronkelijke beplanting van boerenerven in Noord-Holland. Ze vertelt dat boerenerven per streek verschillen. 'In de Beemster bijvoorbeeld staan de poortwachters meestal op het erf, terwijl ze in de Schermer juist aan de weg staan. Mogelijk kan dit verklaard worden doordat in de Beemster de wegen meestal beplant zijn. In de Schermer daarentegen zijn de meeste wegen kaal.'

De Beemster was de eerste grote polder die droog viel. De boeren daar hadden al heel snel last van natte voeten in de bewaarkelders van de boerderijen. Bij de latere aanleg van de Schermer zijn daarom verbeteringen doorgevoerd. In de Schermer is de getrapte bemaling, die kenmerkend is voor veel zeventiende eeuwse droogmakerijen, gecombineerd met een binnenboezem. Aan de oostkant van de Schermer is nog goed te zien hoe de molens hun werk deden.

Dillon wijst ook op de dubbele singels, die de erven van de stolpboerderijen omringen. 'Soms worden die ook wel de 'dubbele slotgrachten' genoemd, iets van deze rijkdom is overgebleven

in namen als 'Herte Bosch', 'Lelie Hof' en 'Land Lust'. Deze grote, rijke erven zijn alleen in de Schermer bewaard gebleven.'

HERENKAMER

In 'Recht toe, Recht aan' beschrijft historicus Diederik Aten de bouwgeschiedenis van de Schermer met 'wooningh of stolp, met een brugge en poort'. De eerste eigenaren waren vooral regenten en de stadsbesturen. Zij lieten 'stolpboerderijen' bouwen die werden verpacht. In zo'n boerderij had de eigenaar een speciaal voor hem gereserveerd vertrek: de herenkamer, waar hij kon verpozen of gasten ontvangen. Aten beschrijft in zijn boekje ook uitgebreid de beplanting.

Prachtig gerestaureerde stolpboerderij 'Het Bosch' met dubbele slotgracht

De Lange Molenweg met poortwachters langs de weg en sneeuwkllokjes langs de kant en op het erf

Op het erf werden vaak notenbomen (*Juglans regia*) geplant vanwege de insecten verjagende eigenschappen. Zowel de notenboom als de kastanje zijn afkomstig uit de Balkan en Azië. De notenboom was al bekend bij de Romeinen, de kastanje is rond de zeventiende eeuw in Europa ingevoerd en was in de tijd van de drooglegging dus een exclusieve boom. Voor de beplanting van de windsingels werden iepen, essen, elzen en wilgen gekozen. Veel iepen zijn in de laatste decennia verdwenen vanwege de iepenziekte. Soms zijn daarvoor in de plaats populieren geplant. De boerderij had ook altijd een boomgaard voor het benodigde fruit. In het voorjaar zijn veel erven bespikkeld met duizenden sneeuwkllokjes. Later in het voorjaar bloeien de narcissen.

VOORUITGANG MAAKT SLACHTOFFERS

Diederik Aten wijst er in 1998 al op dat de stolpboerderij in de huidige tijd niet meer voldoet. Sloten en grachten worden soms gedempt. De toegangen worden verbreed en verhard voor het gebruik van moderne machines. De kleinschalige erfindeling ver-

dwijnt. Ook de erfbeplanting verdert. Dat betekent dat poorten en poortwachters vaak zijn verdwenen. Boerderijen krijgen andere namen en heten nu soms 'Denk Durf Doe', 'Onze Uitdaging' of 'Het Koehotel'. Veel stolpen worden nu bewoond door stedelingen.

Vanwege de gemeentelijke herindeling behoort de Schermer sinds 2015 tot de gemeente Alkmaar. Uit inventarisaties die o.a. de gemeente Alkmaar heeft gedaan blijkt dat meer dan negentig procent van de stolpen in het gebied geen beschermd status bezit. Hoewel de aandacht en betrokkenheid van de stolpbewoners voor het behoud van dit waardevolle erfgoed groot is, is het duidelijk dat het behoud alle aandacht verdient.

De adviseurs van Landschap Noord-Holland doen er alles aan om de huidige eigenaren te stimuleren hun erven zoveel mogelijk in de oude staat te herstellen. In samenwerking met de provincie Noord-Holland is een uitgave 'Ontwerp uw eigen Schermer erf' in voorbereiding. Het Landschap geeft daarnaast voorlichting en workshops om de kennis onder bewoners te verspreiden.

Het is gelukkig ook nu nog een feest om door de Schermer te rijden en de vele stolpboerderijen te bewonderen, met de rijke windsingels, de dubbele sloten, gemarkeerd door monumentale en jong aangeplante poortwachterbomen. Ik hoop dat de prachtige Schermer het visitekaartje van Alkmaar en ommelanden blijft.

Beemster	1612	72,07 km ²
Purmer	1622	24,56 km ²
Wijdewormer	1626	16,88 km ²
Heerhugowaard	1630	39,99 km ²
Schermer	1635	64,39 km ²
Starnmeer	1643	6,82 km ²

LITERATUUR

Recht Toe Recht Aan: het boerenerf in De Schermer / Diederik Aten. Alkmaar, Rabobank 1998 (ISBN: 9080474118)

Wonen, werken en leven in De Groene Stad

EEN JAAR GELEDEN GING DE VERNIEUWDE WEBSITE DE GROENE STAD (WWW.DEGROENESTAD.NL) ONLINE. ONDER DE VLAG VAN DE STICHTING IVERDE HEEFT HET GROENE BEDRIJFSLEVEN HET KENNISPLATFORM NIEUW LEVEN INGEBLAZEN. DE SITE BEVAT INFORMATIE OVER DE MAATSCHAPPELIJKE, ECONOMISCHE EN FUNCTIONELE WAARDE VAN GROEN. BELANGRIJKSTE DOELGROEPEN ZIJN BELEIDSMAKERS, POLITIEK, ADVISEURS EN BEDRIJVEN DIE PROFESSIONEEL BEZIG ZIJN MET DE PLANNING EN ONTWIKKELING VAN HET STEDELIJKE GEBIED. MET ANDERE WOORDEN: IEDEREEN DIE INVLOED HEEFT OP DE AANKLEDING VAN DE LEEFOMGEVING. DUS OOK GEÏNTERESSEERDE BURGERS.

Kennisplatform De Groene Stad wil het besef over de baten van groen verder laten groeien. Door het geven van voorlichting, het belichten van succesvolle praktijkvoorbeelden en het delen van nieuwe wetenschappelijke inzichten tracht het platform 'groener denken' te stimuleren. De websitebezoeker wordt geïnformeerd over de functionele eigenschappen van groen en de baten op sociaal,

maatschappelijk en economisch niveau. Ook is te zien op welke manieren groen optimaal kan worden ingezet. Niet alleen in de openbare ruimte, maar ook rond scholen en zorginstellingen, op de werkplek, in particuliere tuinen enzovoorts.

SOCIAL MEDIA

De informatie is overzichtelijk ingedeeld binnen de thema's gezondheid, klimaat, economie, biodiversiteit, sociale cohesie en trends. Regelmatig publiceert het platform nieuwe en actuele nieuwsberichten, artikelen en interviews. Ook ontsluit het bestaande (wetenschappelijke) kennis over de toepassing van groen. Via social media wordt de doelgroep gewezen op artikelen, rapporten, beelden enzovoorts die op de site zijn verschenen. Op Twitter heeft De Groene Stad in korte tijd bijna 4000 volgers gekregen.

NIEUWSBRIEF

Belangstellenden kunnen zich via de website aanmelden voor de digitale nieuwsbrief die De

Groene Stad uitgeeft. Deze verschijnt twee keer in de maand en besteedt aandacht aan recent geplaatste artikelen. Ook berichten van de Bomenstichting worden overgenomen.

LOBBY-INSTRUMENT

Voor de groene ondernemers kan De Groene Stad een krachtig instrument zijn in de lobby richting lokale politici en beleidsmakers. Tal van argumenten en ideeën om de bebouwde omgeving groener te maken zijn hier op een toegankelijke manier gepresenteerd. Zo is er afgelopen jaar een pamflet verschenen over wat groen kan doen voor de gezondheid, het klimaat, de economie, biodiversiteit en sociale cohesie in steden. Dit pamflet is op te vragen bij de Groene Stad.

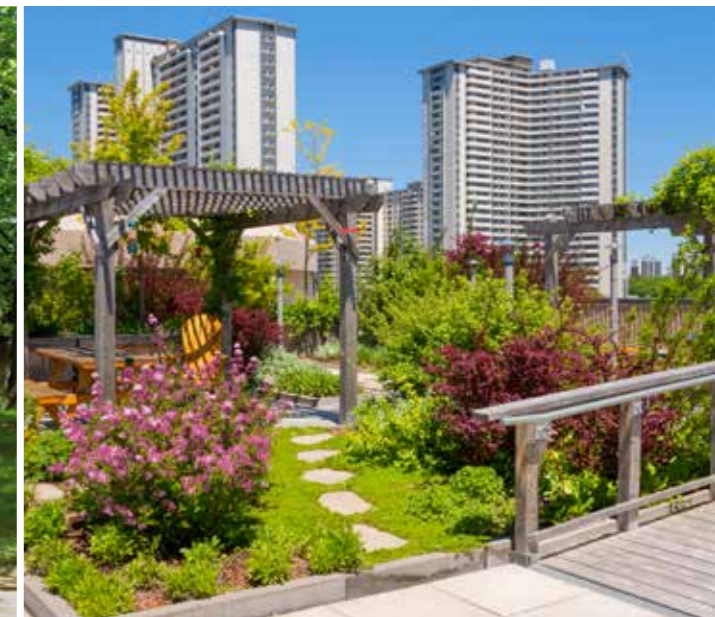
PROGRAMMA DE GROENE AGENDA

Onlangs tekenden stichting iVerde (De Groene Stad), FloraHolland en Wageningen UR de samenwerkingsovereenkomst van het programma 'de Groene Agenda'. Het programma staat voor een gezonde leef-, woon- en werkomgeving. In december 2014 kregen zij groen licht van de Topsector Tuinbouw en uitgangsmaterialen om met het aangevraagde budget de verdere uitwerking van het programma en de vier benoemde projecten te beginnen. De projecten zijn 'Van Groen naar Gezond', 'Ecosysteemdiensten van boomkwekerijproducten', 'Groen voor Grijs' en 'Groene gezonde ziekenhuizen'. Met deze projecten worden innovatieve en in de praktijk goed hanteerbare groenconcepten ontwikkeld. De focus ligt op groen in en om de bebouwde omgeving met als uitgangspunt de positieve effecten van groen op gezondheid en welbevinden.

VAN KENNIS NAAR PRAKTIJK

De komende decennia wordt de samenleving geconfronteerd met extremere weersomstandigheden, vergrijzing van de bevolking en toenemende verstedelijking. Daarnaast zal de kwaliteit van de woon-, werk- en leefomgeving meer en meer negatieve effecten hebben op de gezondheid en het welbevinden van de mens. Groen draagt er aan bij om dit soort problemen op te lossen. De positieve effecten van groen zijn in verschillende onderzoeken aangetoond. Dankzij het Programma de Groene Agenda kan deze kennis nu worden omgezet naar kunde en verdienmodellen. De stichting iVerde en FloraHolland gaan daarom naast kennisontwikkeling het accent leggen op de transitie van kennis naar praktijk. De looptijd van dit programma is vijf jaar.

Bekijk de website op www.degroenestad.nl en meld u daar aan voor de nieuwsbrief. Volg De Groene Stad op Twitter: @DeGroeneStad

DE BEUK BETER BEGREPEN

Hondstand

Bosanemoon

Sneeuwroem

Sneeuwklakje

DENK AAN EEN BOOM, EEN ECHTE BOOM, EEN KNOTS VAN EEN BOOM. GEEF TOE, HET IS EEN BEUK. MAAR WAT WETEN WE EIGENLIJK VAN DEZE BEKENDE BOOMSOORT? BEUKEN ZIJN STATIG EN HOREN BIJ STATIGE LANEN. EN JA, JE KUNT ER OOK EEN HAAG VAN MAKEN, DAN HEB JE EEN BEUKENHAAG. IN HET GAZON MOET JE EEN BEUK OVERIGENS NIET HEBBEN, WETEN VELEN, WANT DAAR GROEIT NIETS ONDER! JE KUNT HEEL VEEL VAN EEN BEUK WETEN, MAAR BEGRIJP JE HEM OOK?

Net als bij mensen moet je bij bomen soms in het verleden duiken om ze te begrijpen. Back to the roots! Bij mensen doe je dan soms de meest waanzinnige ontdekkingen... en bij bomen ook. De belangrijkste overeenkomst is dat veel verklaarbaar wordt, dat een samenhang duidelijk wordt. Door het zien van de samenhang wordt een ingewikkelde materie overzichtelijk. Om planten en dus ook beuken beter te begrijpen is het goed om te kijken welke plek zij innemen in de natuur. Dit doe ik aan de hand van de successie. Dat is een opeenvolging van plantengemeenschappen in de tijd, en op een bepaalde plaats. Aan het begin van de successie spreken we van het pioniersstadium. Het laatste stadium is het climaxstadium.

PIONIERS

Globaal komt het er op neer dat pioniersoorten de weg paveïen voor de plantengemeenschappen die hen opvolgen. Pioniers zijn zeer flexibel en zijn bestand tegen wisselende groeiomstandigheden, hier verder 'dynamiek' genoemd. De successiereeks is in belangrijke mate afhankelijk van de abiotische factoren: bodemsoort, bodemopbouw, waterhuishouding en de dynamiek. Om zo snel mogelijk weer bij de beuk uit te komen vertel ik hier, zeer vereenvoudigd, het verhaal van de successie aan de hand van de bodem waarop het meeste Nederlands beukenbos te vinden is: de hogere zandgronden.

Onze rivieren voerden het zand aan. De wind nam het mee en zo ontstonden de dekzandruggen. Op plaatsen waar de wind (dynamiek) geen vat had op het zand konden pioniersoorten zich gaan vestigen: eerst de algen en de mossen en daarna verschillende soorten zeggens en grassen. Door het toenemende wortelpakket werd steeds meer zand vastgelegd en door de toenemende hoeveelheid plantaardig materiaal kon er vocht worden vastgehouden in de bodem. De groeiomstandigheden werden stabiel.

Berken verspreiden massa's zaad dat ver met de wind werd meegevoerd. Een fractie hiervan wist te ontkiemen en een nog kleiner deel wist uit te groeien tot een berkenbos. De strooisellaag bouwt zich verder op. Het aantal soorten planten, maar ook bodemorganismen, schimmels en insecten neemt toe. Het ecosysteem wordt langzaam meer complex. Kleine zoogdieren vinden er beschutting en de gaai verstoppt er zijn wintervoorraad eikels.

EERSTE BEUKENNOOT

Uiteindelijk is er een dikke laag organisch materiaal opgebouwd die ook de vochthuishouding enigszins stabiel houdt door het water wat erin kan worden vastgehouden. Een beukenoot arriveert! Op de zandvlakte had hij geen kans gemaakt, maar hier in de luwte van een grote eik weet hij te ontkiemen. Als een echte climaxsoort kan

hij prima opgroeien in de relatieve schaduw van het semi-transparante eikenloof. En let maar eens op, bij een boswandeling zie je ze vaker. Een slanke jonge beuk die binnen een meter van de oudere eik omhoog groeit. Uiteindelijk neemt de jonge beuk geleidelijk al het licht van de eik weg. De beuk heeft de eik weggeconcurrerd. Beukenlanen worden dan ook vooral op plaatsen aangeplant waar het belendende bos teveel schaduw gaf voor een jonge eikenaanplant.

VOORJAARSFLORA

De bladeren van de beuk liggen dak-

pansgewijs over elkaar en laten nauwelijks licht door. De beuk duldt geen concurrenten binnen zijn kroonprojectie. Ook niet van zijn eigen soort. Ontkiemde beukenootjes sterven snel weer af. Wel zijn er planten die weten te profiteren van de rijke en vochtige groeiplaats onder de beuk. Dat is de voorjaarsflora, vaak bol- en knolplanten. Voordat de beuk in blad komt hebben zij gebloeid en is via het loof weer energie opgebouwd voor het volgende seizoen. De bollen en knollen drogen niet uit en rotten ook niet weg. De beuk beschermt zijn groeiplaats met zijn dikke bladerdak. Het wortel-

pakket van de boom is dan ook in deze bovenste laag te vinden.

De successie is voltooid, de beuk is de laatste in de lijn. Totdat het ecosysteem een stukje of een heel stuk terug wordt geworpen in de successie. Windworp of terugsterven van een oude beuk zorgt voor beperkte dynamiek met slechts een klein stapje terug. Door erosie wordt ook de rijke voedingsbodem meegenomen. Dit betekent: terug naar de start.

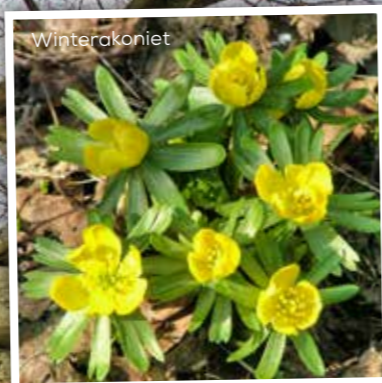
Het is nu beter te begrijpen waarom een beuk zonnebrand kan krijgen. In

Een jonge beuk in de luwte van een oudere eik doet denken aan een koekoeksjong. Dankzij de zorg van de andere soort groeit de beuk uit en zal de eik op den duur overschaduwen. Eikenbos verandert langzaam in beukenbos.

Onder een gezonde beuk groeit geen gras.
Voorjaarsflora en bladaarde passen hier beter.

Winterkoninget

Boerenkrokus

zijn natuurlijke habitat is er schaduw, veel schaduw en lopen de sapstromen direct onder de dunne, gladde bast. Daarom is jonge aanplant van beuken ook altijd 'bemanteld'. Deze jonge takken beschermen de stam van voet tot top tegen teveel direct zonlicht. Dit verklaart ook waarom beuken niet van verharding houden. Een beuk als climaxsoort houdt niet van stadse dynamiek. Een beuk wil rust in de bodem en een dikke laag organisch materiaal om zijn oppervlakkige wortels te beschermen en te voeden.

GEEN GRAS
Vanaf nu mag u dus trots zijn op een grote grasloze cirkel in uw gazon. Want onder een gezonde beuk groeit geen gras. Het complexe bodemleven houdt niet van kunstmest en zeker niet van mosdoders. Plant de sneeuwkllokjes, de ster- en de boshyacinten voortaan onder de beuk in plaats van in de border of het gras. Ze zijn daar veel beter beschermd tegen de zomerzon. Laat het blad zoveel mogelijk liggen. Staat dit te slordig of waait het weg? Maak dan een composthoop en breng na enige tijd de bladaarde weer terug binnen de kroonprojectie. Wilt u zelf ook genieten van de koelte die de beuk geeft in de zomer? Kies dan voor een hangmatje of plaats er tijdelijk een luie zetel onder.

- Home
- Nieuws
- Nieuwsbrief
- Productinformatie
- Webshop
- Evenementen
- Contact

Productgroepen

- Standplaatsinrichting
- Meststoffen
- Verzorgingsartikelen + div.
- Takverankering
- Kluitverankering
- Onderzoeksgereedschap
- Insectenverdrrijving
- Boeken

International Tree Service bv

Nieuw Milligen (Apeldoorn)
Baambrugge (Amsterdam)
Mobiel (06) 53491303
Fax (0294) 295737
its@poelbosbouw.nl

www.poelbosbouw.nl/its

ARBOR
BOOMSPECIALISTEN

Arbor Boomspecialisten voor het behoud van (monumentale) bomen!

Vestiging Markelo:
Postbus 15
7475 ZG Markelo
Tel.: 0547 - 750 900
Fax: 0848 - 725 509

Vestiging Dedemsvaart:
Postbus 96
7700 AB Dedemsvaart
Tel.: 0523 - 611 176
Fax: 0523 - 614 817

- Boomonderhoud
- Boomverplanting
- Boomverwijdering

- ETW-ers (European Treeworkers)
- ETT-ers (European Tree Technicians)
- Bomen op daken

- Bestrijding Eikenprocessierupsen
- Bliksem beveiliging in bomen
- Beëdigd boomtaxateurs

- Boomadvies
- VTA Boomcontrole
- Groeiplaatsverbetering

www.boomspecialist.nl - info@boomspecialist.nl

'Het staat op de plank met boeken voor dagelijks gebruik'
Tony Kirkham, Kew Royal Botanic Gardens

- 1101 soorten en cultivars
- 1700 foto's van tientallen fotografen
- met vele symbolen voor kenmerken en toepassingen zoals eetbare vruchten, geveerd blad, wintergroen, herfstkleur en drachtboom
- uitgebreid zoekstelsel
- te bestellen via www.vdberk.nl, de boekhandel of de Bomenstichting.

Donderdonk 4 | 5492 VJ Sint-Oedenrode (NL) | tel. +31 (0)413 - 480 480 | www.vdberk.nl

Van den Berk
Boomkwekerijen
Nurseries Baumschulen Pépinières

KORT NIEUWS

EEN NIEUWE VOORZITTER
Leen van der Sar is de nieuwe voorzitter van de Bomenstichting. Leen woont in Leimuider. Hij heeft gewerkt bij de overheid en het bedrijfsleven (o.a. ministerie LNV en Dienst Landelijk Gebied). Als gedeputeerde van Zuid-Holland hield hij zich onder meer bezig met de ecologische hoofdstructuur. Nu hij met pensioen is, volgt hij de opleiding tot natuurgids in de Nieuwkoopse plassen. Daarnaast vervult hij verschillende maatschappelijke functies. Leen is op 1 februari begonnen.

oan is, volgt hij de opleiding tot natuurgids in de Nieuwkoopse plassen. Daarnaast vervult hij verschillende maatschappelijke functies. Leen is op 1 februari begonnen.

WISSELINGEN BINNEN HET BESTUUR
Begin april hebben we afscheid moeten nemen van Els Couenberg. Zij is met haar gezin naar Manchester verhuisd. Haar inbreng en natuurlijk niet te vergeten haar enthousiasme zullen we gaan missen. Maar er is ook goed nieuws: we hebben een goede opvolger voor Els kunnen vinden: Gerrit-Jan van Prooijen. Zijn opleiding volgde hij aan de Rijks Hogere School voor Tuin- en Landschapsinrichting Boskoop. Vervolgens werkte hij bij de praktijkschool in Arnhem (nu IPC Groene Ruimte). Gerrit-Jan is al jaren docent voor treeworkers en treetechnicians. In 2001 is hij in Arnhem een boomtechnisch adviesbureau begonnen.

DONATEURSDAG 5 SEPTEMBER 2015

Dit jaar houden we de donateursdag in Trompenburg Tuinen & Arboretum. Trompenburg is aangelegd op historische gronden en tegenwoordig een groene oase in de drukke en levendige stad Rotterdam. In de late Middeleeuwen was het slechts een moeras, behorend tot de 'ambachtsheerlijkheid Cralingen'. De tuin bestaat uit verschillende delen, die op verschillende momenten door verschillende generaties en families aan het Arboretum zijn toegevoegd. Boeiend om onder leiding van deskundige gidsen deze uitgebreide oase te (her)ontdekken. Neem uw museumjaarkaart of Rotterdam pas mee!

Programma 5 september 2015

- 10.15 Ontvangst
- 10.30 Lezing over het park
- 11.00 Wandeling o.l.v. gids
- 12.30 Lunch
- 13.30 Wandeling o.l.v. gids
- 16.00 Einde

Adres: Theehuis (ontvangst en lunch): Honingerdijk 86 (beneden), 3062 NX Rotterdam.

Kosten deelname: € 10,-.

Aanmelden: vóór 24 augustus a.s. via e-mail: info@bomenstichting.nl, tel. 020-3306008 of een kaartje.

Let op: er zijn 80 plaatsen beschikbaar!

Wijze van betaling: IBAN NL51INGB0002108755

t.n.v. Bomenstichting o.v.v. donateursdag 2015.

N.B. Enkele dagen voor 5 september krijgt u een bevestiging en een lijst van deelnemers.

DIERCKXLEZING 4 NOVEMBER 2015

EEN REIS LANGS VETERANE BOMEN IN EUROPA
Boomexperts Ton Stokwielder en Huib Sneep van Stichting Wereldboom maken al vele jaren reizen door Europa op zoek naar 'bomen op leeftijd', ook wel genoemd veterane bomen. In Nederland hebben we weinig bomen in deze categorie, terwijl er alleen al in Engeland meer dan 100.000 zijn. Tijdens hun lezing laten Ton en Huib zien dat veterane bomen ons veel kunnen leren over boommechanica, boombiologie en -ecologie. Bomen uit België, Frankrijk, Engeland, Kroatië, Montenegro, Bosnië en Duitsland komen aan bod. Doel is om de opgedane kennis aan te wenden in de boomverzorgingspraktijk. Zie ook www.wereldboom.org.

Datum: 4 november 2015, aanvang 19.30 uur.

Plaats: In de Driehoek, zaal Gertrudiskapel, Willemsplantsoen 1c, 3511 LA Utrecht.

Aanmelden: vóór 25 oktober via e-mail: info@bomenstichting.nl, tel. 020-3306008 of een kaartje. De toegang is gratis.

BOOMBORDJES: INFORMATIE MET EEN KNIPOOG

Sinds kort te bestellen: 37 nieuwe, fleurige boombordjes voor jong en oud. Door hun kleurrijke ontwerp vallen de boombordjes goed op. Op elk bordje vind je de naam van de boom, een korte uitleg, een leuk bomenweetje en een vrolijke illustratie. Via het scannen van de QR-code kan bovendien extra informatie over de betreffende boom worden verkregen.

Kosten
bordje op een paal: € 121 incl. BTW en vervoer.
Alleen bordje: € 72,60 incl. BTW, exclusief verzendkosten.
Donateurs en beheerderabonnees krijgen € 5,- korting per bordje.

Te bestellen via e-mail of de webwinkel van de Bomenstichting.

PERIODIEKE SCHENKING

U kunt de Bomenstichting structureel steunen met een periodieke schenking. Daarmee legt u vast dat u gedurende minimaal 5 jaar een vast bedrag schenkt. Hierdoor geeft u de Bomenstichting zekerheid voor de toekomst én worden uw giften volledig aftrekbaar van de belasting. De schenking kan in de plaats komen van uw huidige donateursbijdrage als de jaarlijkse schenking € 60,- of meer bedraagt. Een akte bij de notaris is niet meer nodig.

Colofon

40e jaargang, zomer 2015
Verschijnt 2x per jaar, oplage 3200 stuks

Redactie Annemiek van Loon, Hanna Hirsch, Henriette Lautenbach
Hoofredacteur Corine van Dun
Vormgever Jet Westbroek
Aan dit nummer werkten mee: Bram van Beurden, Piet van der Eijk, Marjan van Elsland, Jolanda Maas, Jeroen Philippoona,

Henk Slootjes, Edith Stuivenberg, John van Veghel, Joris Voeten en mr. Frank Visser.

Overname van artikelen en berichten na overleg met de redactie.

Redactieadres Bomenstichting
Uiterwaardenstraat 308, 1079 DB Amsterdam
Telefoon 020-3306008
E-mail info@bomenstichting.nl
Website www.bomenstichting.nl
ING-bank IBAN NL51INGB0002108755

WANDELING LANGS MONUMENTALE BOMEN AMSTERDAM

Ter gelegenheid van de opening van de website www.monumentalebomen.nl heeft de Bomenstichting een boekje uitgebracht *Langs monumentale bomen in het centrum van Amsterdam*: een wandeling langs 30 monumentale bomen. Het is te bestellen via de webwinkel of een telefoontje naar de Bomenstichting. Kosten: € 1,- (excl. verzendkosten).

Drukker Drukkerij Atlas BV
Papier FSC Revive 100 White Silk 115 gr.

De Bomenstichting heeft tot doel de zorg en aandacht voor de bomen in de stad en op het platteland te bevorderen. Zij doet dit sinds 1970.

Beschermvrouwe
Hare Koninklijke Hoogheid
Prinses Beatrix der Nederlanden

SPECTACULAIR WAT JE MET EEN BOOM KUNT DOEN

1boom

DE GROTE ZOMEREIK DIE TWEE JAAR GELEDEN WERD GEVELD OP HET LANDGOED MIDDACHTEN WAS OP VEEL TENTOONSTELLINGEN IN ONS LAND TE ZIEN. NIET HERKENBAAR ALS BOOM, MAAR IN STUKKEN GEZAAGD EN VERWERKT TOT MEUBELS EN KUNSTWERKEN. DE PRODUCTEN ZIJN VOOR HET LAATST DEZE ZOMER TE BEWONDEREN OP EEN EXPOSITIE OP HETZELFDE LANDGOED WAAR HIJ HONDERDNEGENTIG JAAR HEEFT GESTAAN.

'Dat hoort bij het verhaal van deze boom', zegt Marieke Fleeer van de Stichting Vormgeving in Hout. 'Hij komt terug op de plek waar hij is groot geworden. Alles van de boom is gebruikt in alle variaties die je kunt bedenken. In totaal hebben vijftienzeventig vormgevers hout van de boom gekocht en dat verwerkt.'

Het project is in 2010 opgezet door de Stichting Vormgevers in Hout en de Unie van Bosgroepen onder de naam '1boom'. Het idee om een boom om te hakken en daarna alle producten die er van zijn gemaakt te laten zien op tentoonstellingen komt oorspronkelijk uit Engeland. De Unie van Bosgroepen is helaas om financiële redenen uit het project gestapt. In 2012 zijn de Vormgevers in Hout mensen gaan benaderen die aan het project mee wilden doen. Op 27 maart 2013 is onder belangstelling van alle deelnemers de eik in het Kooibos van Landgoed Middachten geveld.

WEINIG KNOESTEN

Het Kooibos is destijds geplant om hout te kweken. 'Tegenwoordig noem je dat een productiebos', gaat Fleeer verder. 'Dat gebeurde destijds op een heel andere schaal dan nu. De graaf heeft heel bewust in de overgang tussen de hoge Veluwezoom en de waterstromen van de rivier de IJssel het bos aangelegd om

goed hout te kweken. De vormgevers van 1boom waren onder de indruk, want de knoesten in de omgezaagde eik beginnen pas heel hoog. De boom was 35 meter hoog. De eerste takken zaten pas op 10 meter hoogte. Dit is goed bosbeheer, met de juiste lichtval en een goed waterbeheer. En belangrijk: op de juiste manier gedund.'

De producten van 1boom worden nu verkocht. Voor een deel is dat al gebeurd. 'Als Stichting Vormgevers in Hout stoppen we nu met het project 1boom,' zegt Fleeer. 'Op een aantal plekken lopen inmiddels ook soortgelijke projecten, zoals in Oostereng, bij Bennekom. De doelen van 1boom hebben we daarmee bereikt: aandacht voor duurzaamheid in de bosbouw en ambachtelijke verwerking van hout en voor het feit dat natuur en biodiversiteit onmisbaar zijn.'

De reizende tentoonstelling is sinds de start in oktober vorig jaar op dertien plaatsen te zien geweest.

*Tentoonstelling 1boom: 27 juni - 15 september 2015
Kasteel Middachten - De Steeg, Landgoed Middachten 3,
6994 JC De Steeg
Openingstijden: zondag - donderdag 10.30 - 16.30 uur*

